

Univerze v Michiganu govoril o pomenu dostopnosti arhivskega gradiva za zgodovinske raziskave. Poudaril je, da so arhivi nacionalni spomin, ki ga vsi ljudje enako potrebujejo. Zato morajo biti vsem zagotovljene enake pravice glede dostopnosti arhivskega gradiva. V zakonu morajo biti jasno definirane izjeme, ko gradivo ni dostopno. Predvsem pa morajo biti arhivi neodvisni od političnih dejavnikov.

Na prvi seji sta Trudy Huskamp Peterson (Nacionalni arhiv Združenih držav Amerike Washington) in Eric Ketelaar (Državna arhivska služba Nizozemske Haag) govorila o elementih zakonodaje, ki določajo dostopnost arhivskega gradiva. Rudolf Pihaja (Državna arhivska služba Rusije Moskva) se je poleg prikaza organizacije arhivov v Ruski federaciji ter doslej sprejetih arhivskih predpisov omejil predvsem na vprašanja, povezana z odpravljanjem zaupnosti gradiva KGB, Notranjega ministrstva in KP.

Naslednja seja je bila namenjena osebni zaupnosti (personal privacy). Ferenc Küntler (Arhivski oddelk Ministrstva za kulturo in šolstvo Madžarske Budimpešta) je govoril o varstvu osebnih podatkov na Madžarskem. Claes Gränström (Državni arhiv Švedske Stockholm) je predstavil varovanje osebne zaupnosti na Švedskem, na podlagi zakona o svobodi tiska, zakona o tajnostih ter zakona o osebnih podatkih. Omenil je tudi smernice, ki naj bi jih sprejel Svet Evrope o varstvu osebnih podatkov.

Na seji z naslovom Državni interesi glede nedostopnosti je Perrine Canavaggio (Francoski Nacionalni arhiv Pariz) predstavila francoske poglede na tem področju, Peep Pillak (Arhivski oddelk pri Državnem tajništvu Republike Estonije Tallinn) pa estonske, pri čemer se je osredotočil na gradivo s področja notranjih zadev, KGB in KP iz časa do osamosvojitve. Boris Ivanenko (Glavna arhivska uprava Ukrajine Kijev) je govoril o ukrajinski arhivski zakonodaji v času do osamosvojitve.

Zadnji dan je bila na sporedu najprej tema o vprašanjih, povezanih z uporabo arhivskega gradiva (npr. organizacija, postopki, informiranje uporabnikov, kopiranje gradiva). Mary Ronan (Nacionalni arhiv Združenih držav Amerike Washington) je govorila o ameriški, Oldrich Sladek (Arhivska uprava Češke republike Praga) pa o češki praksi. Zadnja tema konference se je nanašala na kodeks arhivske etike. O njenih bistvenih elementih sta govorila Michael Swift (Nacionalni arhiv Kanade Ottawa) ter Boris Ivanenko.

O vseh temah je potekala tudi zelo obširna debata, ki so jo krepko vzpodbujali predsedujoči. Pri tem sem nekajkrat sodeloval tudi s pogledom na vprašanja, ki so se na obravnavanem področju izoblikovala pri nas.

Jože Žontar

Simpozij o posledicah političnih sprememb v Vzhodni in Srednji Evropi na arhivsko šolanje, Ljubljana 26.-29. 10. 1994

V Ljubljani je v času od 27.-29. oktobra 1994 potekal mednarodni simpozij o posledicah političnih sprememb v Vzhodni in Srednji Evropi pri arhivskem šolanju. Simpozij je strokovno pripravil Mednarodni arhivski svet /Sekeija za arhivsko šolanje, organizacija pa je bila zaupana Sloveniji oz. Arhivu Republike Slovenije, ki je s finančno podporo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije, Ministrstva za znanost in tehnologijo Republike Slovenije ter Federalnega ministrstva za zunanje zadeve Švice simpozij tudi uspešno izpeljal.

Simpozij je bil v prvi vrsti namenjen predavateljem oz. drugim strokovnjakom, ki poučujejo arhivistiko na univerzah in drugih šolah v državah Vzhodne in Srednje Evrope, kjer je v zadnjih letih prišlo do velikih političnih sprememb. Zato je bila tudi tematika referatov prvenstveno namenjena problematiki reševanja problemov, ki so nastali s temi spremembami.

Simpozija so se udeležili predstavniki sledečih držav Vzhodne in Srednje Evrope: Albanija (Vehbi Angolli), Bolgarija (Stefka Petkova), Belorusija (Eduard Mihajlovič Savickij), Češka republika (Zdenka Hledikova), Hrvaška (Miljenko Pandžić), Makedonija (Alenka Lape), Poljska (Irena Mamczak Gadowska in Halina Maria Robotka), Romunija (Marin Radu Mocanu), Rusija (Evgenij Starostine) ter Slovaška republika (Juraj Rohač). Na žalost se simpozija niso udeležili vabljeni predstavniki iz Estonije, Latvije, Litve, Madžarske in Ukrajine.

Simpozija so se udeležili tudi člani Sekeije za šolanje pri Mednarodnem arhivskem svetu, in sicer: predsednik Carol Coture (Kanada), Pirkko Rastas (Finska), Paule Rene Bazin (Francija), Paola Carucci (Italija), Masahito Ando (Japonska), Theo Thomassen (Nizozemska), Anne Thurston (Velika Britanija), David B. Gracyl II. (ZDA) in Jože Žontar (Slovenija).

Iz evropskih arhivskih šol so se udeležili simpozija: Leopold Auer, Reiner Polley in Ugo Cova, na njuno željo pa sta bili udeleženci tudi Maria Jose Hustos (Španija) ter Valerie Komor (ZDA).

Na simpoziju je sodelovalo tudi 15 slovenskih arhivistov.

Po pozdravnih besedah dr. Jožeta Žontarja (organizacijski komite), mag. Vladimirja Žumra (Arhiv Republike Slovenije ter v imenu ministra za kulturo), dr. Franca Jermana (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta) ter Carola Cuturja (predsednik sekeije) je bilo v obeh delovnih dneh predstavljeno šest referatov.

Prvi dan je v svojem prispevku Leopold Auer predstavil zgodovino arhivov v Srednji in Vzhodni Evropi.

Evgenij Starostin je podal kritično oceno bivše sovjetske arhivistike, sledil pa je referat Angelike Menne-Haritz, ki je predstavila razliko v arhivski terminologiji med Zahodno in Vzhodno Evropo (referat je predstavil Reiner Polley).

Vsakemu referatu je sledila zanimiva in včasih polemična diskusija, kjer so udeleženci v glavnem predstavili problematiko, stanje in izkušnje na področju izobraževanja v svojih državah.

Drugi dan simpozija je najprej dr. Jože Žontar predstavil svoj referat z naslovom Vprašanja arhivskega šolanja na univerzah v Vzhodni in Srednji Evropi. Sledila sta referata Irene Mamezak-Gadkowske z naslovom Problematika gospodarskih arhivov v arhivskem šolanju, ter Thea Thomassena Šolanje neakademskoga kadra za potrebe arhivov. Tudi tem referatom je sledila diskusija, kjer so udeleženci predstavili izkušnje in stanje v svojih državah.

Udeleženci simpozija so si ogledali tudi Arhiv Republike Slovenije, kjer so se seznanili z delom, gradivom, problematiko in načrti arhiva. Ogledali so si tudi nekatera skladišča in delovne prostore arhiva.

V soboto 29. novembra je bil za vse udeležence organiziran izlet v Postojno z ogledom Postojnske jame ter domačim, slovenskim kosilom, kar se je udeležencem simpozija po dveh naporih delovnih dneh močno prileglo.

Ob zaključku simpozija je delovna skupina pripravila tudi resolucijo simpozija, ki je podana v prilogi.

Brane Kozina

Obisk v državnem arhivu Luzern

Uvod

V drugi polovici avgusta 1994 je Mednarodni arhivski svet obvestil Arhiv Republike Slovenije, da v okviru svojega programa za arhivske sodelavce Srednje in Vzhodne Evrope v oktobru ali novembru 1994 v Državnem arhivu Luzern (Staatsarchiv des Kantons Luzern) organizira arhivsko izpopolnjevanje za dva predstavnika iz Republike Slovenije. Izpopolnjevanja, ki je potekalo v tednu od 7. do 12. novembra 1994, sva se udeležila arhivistka Nada Jurkovič iz Zgodovinskega arhiva Ptuj in Jančez Kopač iz Zgodovinskega arhiva Ljubljana.

Vodstvo luzernskega državnega arhiva nama je že nekaj tednov pred obiskom poslalo nekaj svojih publikacij (letna poročila, vodnik arhiva iz leta 1993 in še nekatere druge informativne publikacije), iz katerih sva se lahko poučila o zgodovini njihovega arhiva, strukturalni razvrstitvi gradiva, o fondih in njihovi vsebini ter o glavnih obrisih švicarske zgodovine in zgodovine kantona Luzern.

Takoj na začetku je potrebno poudariti izjemno pozornost najinih švicarskih gostiteljev do naju. Kot sva lahko ugotovila že prvi dan najinega obiska, so se luzernski arhivski kolegi na najin obisk temeljito pripravili. Izdelali so natančen program najinega dopoldanskega in popoldanskega strokovnega bivanja pri njih. Ves prvi dan in popoldne zadnjega dne je bil z nama direktor arhiva državni arhivar dr. Fritz Glauser,

ostale dneve pa so nama svoj dopoldanski in popoldanski delovni čas posvetili državni arhivar in namestnik direktorja dr. Anton Gössi, ki nama je predstavil t.i. "zgodovinske fonde" in tehnična vprašanja v zvezi z gradnjo nove arhivske stavbe, dr. Max Huber, ki vodi "moderne državne fonde" (uprava in sodstvo) in dr. Stefan Jäggi, ki nama je predstavil privatne fonde in zbirke ter skupaj s sodelavcema Franzem Borerjem in Patriekom Birrerjem fotografski in mikrofilmski laboratorij ter konservatorsko in restavratorsko delavnico arhiva.

Prvi dan dopoldne je bil namenjen splošnemu spoznavanju švicarske, kantonske in občinske zgodovine. Švica šteje kar 22 kantonov, kanton Luzern (glavno mesto Luzern), pa je šesti ali sedmi po velikosti in številu prebivalstva. Šteje približno 300.000 prebivalcev, kar je nekoliko več kot ima prebivalcev mesto oziroma mestna občina Ljubljana. Kanton Luzern oblikuje nekaj več kot sto občin. Luzernski državni arhiv upravno spada pod kantonsko upravo za vzgojo, ki je ena od najpomembnejših kantonskih uprav. Prvo dopoldne je bilo namenjeno tudi splošnemu spoznavanju nove impozantne arhivske stavbe, v katero se je luzernski državni arhiv preselil v novembru 1993. Popoldanski del prvega dne je bil namenjen ogledu zgodovinskih znamenitosti mesta s poudarkom na zgodovini arhiva in obisku Mestnega arhiva Luzern, ki domuje v mestni hiši. Tu je izjemno zanimiva nekdanja tehnična oprema. Gradivo mestne uprave je namreč shranjeno v srednjem delu mestnega stolpa (zavarovan je pred krajo) v številnih stenskih predalih, ki so razvrščeni v galerijah. Prostor pa je zavarovan še z železnimi vrati in polkni, ki so varovala tako pred krajo kakor tudi pred požarom.

Vsi naslednji dnevi so bili v dopoldanskem času namenjeni spoznavanju arhivskih strokovnih rešitev, v popoldanskem času pa sva bila navzoča pri neki vrsti zunanje službe v sodnem okraju Willisau, obiskali smo mestni arhiv v slikovitem mestecu Sursee in državni arhiv v sosednjem kantonu Uri v mestu Altdorf. Bila pa sva navzoča pri dvoimnem zgodovinskem simpoziju ob 200-letnici rojstva luzernskega liberalnega politika in pravnika Kazimirja Pfyfferja, ki je imel zelo pomembno vlogo tudi pri uvedbi visokošolskega pravnega študija v Luzernu.

Strokovna obdelava in pripomočki za uporabo arhivskega gradiva

Pretežno večino fondov v Državnem arhivu Luzern tvorijo fondi uprave in sodstva. Arhivsko gradivo je strukturalno razvrščeno v štiri skupine. Glavni skupini fondov tvorita skupini, imenovani "zgodovinski fondi" in "moderne državni fondi", ločnico med njima pa postavlja uporaba principa pertinence in prehod na princip provenience pri strokovni obdelavi, na katerega so prešli v šestdesetih letih tega stoletja. Ostali dve skupini tvorita skupina "posebni fondi" in skupina "nedržavni fondi".

Skupina fondov, ki se imenuje "zgodovinski fondi", so urejeni po principu pertinence, ki je bil uzakonjen s pravili Državnega arhiva Luzern leta 1834.